

Spis treści

	str.
Od autora	11
Wstęp	13
1. Przedmiot, metoda i zakres tematyczny rozprawy	13
2. Terminologia	23
3. Konsolidacja polityczna Irlandii od osadnictwa celtyckiego do końca XVIII w.	28
I. Ewolucja systemu partyjnego Irlandii	35
1. Główne siły polityczne w Irlandii zależnej	35
2. Rodowód i ideologia głównych partii politycznych w Irlandii po roku 1922	59
3. System partyjny i znaczenie polityczne głównych partii współczesnej Irlandii	74
II. Grupy nacisku	93
1. Ekonomiczne grupy nacisku	93
2. Pozaekonomiczne grupy nacisku	96
3. Szczególna rola Kościoła katolickiego w Irlandii	99
III. Rozwój konstytucjonalizmu w Irlandii	107
1. Utworzenie Dáilu – konstytucja z 1919 r.	107
2. Konstytucja Wolnego Państwa Irlandzkiego z 1922 r.	113
3. Konstytucja Éire z 1937 r.	122
3.1. Model ustrojowy Irlandii w latach 1937–1948	122
3.2. Rozwiązania prawne w Ustawie o Republice Irlandii z 1948 r.	127
3.3. Akcesja do Wspólnot Europejskich w 1973 r.	131
3.4. Porozumienie Wielkopiątkowe z 1998 r.	133
IV. Władza ustawodawcza	141
1. Proces kreacji i pozycja ustrojowa parlamentu	141
1.1. System wyborczy Irlandii i jego ewolucja	141
1.2. Sposób wyłaniania kandydatów do Dáilu i Senatu	147

1.3. Ustalanie wyniku wyborów	153
1.4. Charakterystyka społeczna i polityczna składu parlamentu	156
1.5. Referendum	162
2. Ustawodawcza i kontrolna rola parlamentu Irlandii.....	168
2.1. Proces legislacyjny.....	168
2.2. Budżet i kontrola jego wykonania.....	172
2.3. Kontrola parlamentu nad polityką rządu	174
2.4. Kontrolna rola komisji	176
V. Władza wykonawcza.....	181
1. Wybór i pozycja ustrojowa irlandzkiej głowy państwa.....	181
1.1. Pozycja prezydenta jako głowa państwa	181
1.2. Wybór i rola prezydenta w systemie politycznym Irlandii ..	183
1.3. Układ relacji między prezydentem i rządem	186
2. Sposób powoływania i status ustrojowy rządu	190
2.1. Rola ustrojowa rządu	190
2.2. Pozycja premiera jako szefa gabinetu	193
2.3. Proces formowania rządu – gabinety jednopartyjne i koalicyjne	196
3. Ewolucja systemu rządów w Irlandii – bilans i antycypacja	199
3.1. Brytyjskie wzorce irlandzkich rozwiązań konstytucyjnych.	199
3.2. Ewolucja i klasyfikacja modelu rządów w Irlandii.....	203
VI. System sądowniczy w Irlandii.....	211
1. Anglosaska geneza irlandzkiego systemu sądowniczego	211
2. Irlandzki wymiar sprawiedliwości w ogólnym modelu podziału władzy	215
3. System sądów powszechnych.....	219
3.1. Struktura sądów	219
3.2. Sędziowie	221
3.3. Sądownictwo konstytucyjne.....	223
3.4. Urząd adwokata generalnego	224
3.5. Adwokatura	225
VII. Wpływ instytucji Unii Europejskiej na system polityczny Irlandii.....	229
1. Funkcjonowanie instytucji Unii Europejskiej w procesie politycznym w Irlandii	229
2. Administracja publiczna.....	239
2.1. Administracja publiczna na szczeblu centralnym.....	239
2.2. Ewolucja irlandzkiego modelu samorządu lokalnego	244
3. Społeczno-ekonomiczny wymiar integracji.....	250

3.1. „Celtycki tygrys” – rola funduszy europejskich i bezpośrednich inwestycji zagranicznych w gospodarczym sukcesie Irlandii	250
3.2. Przemiany społeczne we współczesnej Irlandii-tendencje migracyjne.....	255
3.3. Polityka społeczna i gospodarcza Irlandii w warunkach światowej recesji pierwszej dekady XXI w.	259
Zakończenie	265
Contents	270
Conclusion	273
Wykaz tabel	278
Bibliografia	279
Indeks rzeczowy i osobowy.....	296

Od autora

Irlandia przez długie lata dla wielu pokoleń Polaków uchodziła za kraj odległy geograficznie, kulturowo a także pod względem możliwości finansowych. Wiedzę o tej wyspie leżącej gdzieś na skraju Europy, o jej celtyckich korzeniach i problemach na północnych krańcach docierały do nas okazjonalnie, z rzadko publikowanych książek o tematyce irlandzkiej, artykułów prasowych, czy audycji radiowych lub telewizyjnych. Jeszcze do maja 2004 roku między Polską a Irlandią nie było bezpośrednich połączeń lotniczych i aby się do Dublina dostać trzeba było czekać na przesiadkę w Londynie, Amsterdamie lub Pradze. Ceny biletów odzwierciedlały stopień uciążliwości tej podróży. Turysta przylatujący z Warszawy, po przejściu procedury paszportowej na terminalu w Heathrow pod Londynem i wyjaśnieniu celu podróży do Irlandii oraz przekonaniu urzędnika o posiadaniu odpowiedniej ilości gotówki, dowiadywał się, że musi udać się na oczekiwanie swojego samolotu oddzielnym wejściem dla osób spoza Unii Europejskiej wraz z Irlandczykami. Do niedawna, w związku z terrorystyczną działalnością IRA, obywateli Irlandii pomimo obecności ich kraju w UE, obowiązywała zaostrzona procedura paszportowa i wydzielone przejścia do terminalu obsługiwanego przez irlandzkie linie lotnicze *Aer Lingus*. Dziś odległości między Irlandią i Polską nie liczymy w kilometrach lecz w godzinach lotu, a dystans z Dublina do Warszawy pokonujemy w niecałe trzy godziny. Ograniczenia w ruchu pasażerów są nie do pomyślenia i do przekroczenia granicy wystarczy nam dowód osobisty. Powoli wyrównują się różnice cenowe między obydwoma krajami i choć poziom zamożności Irlandii jest dwukrotnie wyższy to obecny wskaźnik PKB na głowę mieszkańca w Polsce zbliżony jest do irlandzkiego z połowy lat dziewięćdziesiątych i ciągle pnie się w górę.

Zainteresowanie Irlandią nie maleje a wyjazd do tego kraju nie jest już traktowany jako egzotyczna wycieczka, lecz raczej jako wyjazd do sąsiedniej metropolii gdzie się pracuje, studiuje lub mieszka, jak w miejscu w którym, dla wielu, znajduje się ośrodek interesów życiowych. Autor niniejszej książki przybył do Irlandii w 2001 roku w związku ze studiami doktoranckimi i miał możliwość obserwowania społeczeństwa, które tradycyjny konserwatyzm i ostrożność wobec przyjezdnych zamieniło w gościnność i otwarcie na świat. Transformacja ta przebiegała równolegle w wymiarze politycznym i ekonomicznym, i to właśnie ten aspekt zadecydował o atrakcyjności Irlandii, jako

kraju w którym chętnie osiedlają się obywatele krajów Unii Europejskiej. Niniejsza publikacja pomyślana została jako całościowe zebranie faktografii dotyczącej rozwoju systemu politycznego Irlandii oraz objaśnienie wydarzeń politycznych czytelnikom zainteresowanym historią najnowszą tego kraju a także jako uzupełnienie stanu polskiej literatury z zakresu ewolucji ustroju politycznego Irlandii. Książka odpowiada na pytania dotyczące okresu ostatnich dziewięćdziesięciu lat niepodległej Irlandii oraz dociera do wydarzeń poprzedzających odzyskanie suwerenności państwowej, sporadycznie także zagłębiając się w odległą historię relacji pomiędzy Irlandią i Wielką Brytanią, a wcześniej Anglią. Opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 1 grudnia 2009 r. Wiedza ta, zwłaszcza fakty dziejące się współcześnie, przekazywana jest czytelnikowi nie tylko z zacisza biblioteki czy gabinetu, ale także z poziomu codziennych publikacji prasowych, występów radiowych i telewizyjnych, obserwacji oraz rozmów ze znawcami przedmiotu i z mieszkańcami wyspy. Nie byłoby to możliwe bez długoletniej kwerendy faktograficznej i swobodnego dostępu do zbiorów bibliotecznych i naukowych głównych uniwersytetów Irlandii.

Autor wyraża specjalne słowa podziękowania prof. UW dr. hab. Wawrzyńcowi Konarskiemu, promotorowi pracy doktorskiej, bez którego pomocy merytorycznej i przyjaznej współpracy nie byłoby tej publikacji a także rodzicom Barbarze i Eugeniuszowi oraz siostrze Agnieszce za słowa zachęty i wsparcia. Oddzielne wyrazy wdzięczności kieruję do mojej żony Joanny, której wyrozumiałość i cierpliwość stanowiły w trakcie pisania tej książki podporę nie do przecenienia.

Jarosław Płachecki
Maynooth, 1 grudnia 2009 r.